

SV

SV

SV

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 31.1.2011
KOM(2011) 19 slutlig

Förslag till

RÅDETS REKOMMENDATION

angående insatser för att minska antalet elever som lämnar skolan i förtid

SEK(2011) 98 slutlig
SEK(2011) 97 slutlig
SEK(2011) 96 slutlig

MOTIVERING

1. BAKGRUND

I juni 2010 antog Europeiska rådet Europa 2020-strategin som bygger på tre sammankopplade prioriteringar för att uppnå smart och hållbar tillväxt för alla. Ett av de fem huvudmålen är att fram till 2020 minska andelen elever i EU som lämnar skolan i förtid¹ till mindre än 10 %. För närvarande är det cirka sex miljoner ungdomar i EU som lämnar skolan med endast grundskoleutbildning eller mindre. Vi har inte råd att låta detta fortsätta. Förebyggandet av avhopp från skolan är av särskild vikt både för att motverka de negativa följderna av fattigdom och social utestängning för barnets utveckling och för att ge barnen egenmakt och hindra att underläget går i arv till nästa generation.

I takt med att EU kommer ut ur den ekonomiska krisen kommer motorn för tillväxt att utgöras av bättre färdighetsnivåer och det kommer att finnas allt färre lågkvalificerade jobb. Höga andelar elever som lämnar skolan i förtid utgör en flaskhals för smart och hållbar tillväxt för alla. De inverkar negativt på ungdomssysselsättning och ökar risken för fattigdom och social utestängning. Avhopp från skolan innebär förspilda möjligheter för ungdomar samt förlorad social och ekonomisk potential. En radikal minskning av antalet elever som lämnar skolan i förtid är en väsentlig investering i EU:s framtida välbefinnande och sociala sammanhållning.

Avhopp från skolan är inte något nytt problem men det blir allt mer akut. För nästan tio år sedan fastställde utbildningsministrarna i rådet målet att minska andelen elever som lämnar skolan i förtid, vilket återspeglade en politisk prioritering i alla medlemsstater. Framsteg har gjorts, från 17,6 % år 2000 till 14,4 % år 2009², men detta är inte tillräckligt och förbättringstakten är inte snabb nog för att man ska uppnå målet för 2020. Det finns många exempel på goda lösningar i medlemsstaterna, men det heltäckande tillvägagångssättet är varken tillräckligt effektivt eller strategiskt nog i de flesta länderna. EU kan tillföra ett mervärde genom att hjälpa medlemsstaterna utarbeta mer effektiv politik och på så sätt påskynda en förbättring.

Även om skälen till avhopp från skolan är mycket individuella kan det allmänt sägas att de som lämnar skolan i förtid snarare kommer från socialt och ekonomiskt mindre gynnad bakgrund med låg utbildning. Utsatta grupper och ungdomar med särskilda behov vad gäller undervisning är överrepresenterade. Pojkarna är långt fler än flickorna. EU:s genomsnitt för andelen elever som lämnar skolan i förtid är det dubbla när det gäller första generationen invandrade ungdomar jämfört med de infödda. I vissa länder lämnar mer än 40 % av invandrarungdomarna skolan i förtid. Bland den romska befolkningen är de tidiga avhoppet från skolan ännu vanligare.

Elever som haft svårigheter i allmän utbildning söker sig ofta till yrkesinriktad utbildning. Därför står yrkesskolor inför ett särskilt ansvar och särskilda utmaningar när det gäller att minska andelen avhopp. Den yrkesinriktade utbildningen kan höja motivationen för lärande, erbjuda eleverna mer flexibilitet, en lämpligare pedagogik och inrikta sig direkt på ungdomarnas ambitioner vad gäller sysselsättning.

¹ Begreppet "lämna skolan i förtid" omfattar alla former av avhopp från utbildning före avslutad gymnasieutbildning eller motsvarande inom yrkesutbildningen.

² Eurostat, Arbetskraftsundersökningen 2010.

Trots långsamma framsteg i EU totalt sett har somliga medlemsstater haft stor framgång. Såväl det gemensamma arbetet inom den öppna samordningsmetoden, jämförbara uppgifter som analytisk forskning pekar dock på att huvudpunkterna för framgångsrika insatser inbegriper en solid evidensbas om krafterna bakom och förekomsten av tidiga skolavhopp, konsekventa åtgärder mot dem, samarbete över sektorsgränserna och ett heltäckande tillvägagångssätt. Man måste ta itu med avhopp från skolan med en rad insatser inom samhälle, ungdomsfrågor, hälso- och sjukvård, närsamhälle, sysselsättning förutom utbildning. Även utbildning i utvidgad mening som kulturutbildning, samarbete med företag eller andra aktörer utanför skolan samt idrott kan vara av betydelse för en minskning av avhoppet genom att de främjar kreativitet, nytänkande, dialog mellan kulturerna och social sammanhållning.

Eftersom utbildning till stor del omfattas av subsidiaritet och utbildningssystemen skiljer sig mycket åt är det varken möjligt eller önskvärt att ålägga alla medlemsstater en enda lösning. Att fortsätta som tidigare har bara gett begränsade framsteg som ligger långt bakom de mål som utbildningsministrarna gemensamt uttryckt och vilka fick stöd av Europeiska rådet. Kommissionen anser därför att en rekommendation från rådet är det mest effektiva sättet för att tillhandahålla en ram för utvecklingen av ett sådant heltäckande tillvägagångssätt i medlemsstaterna för att stödja huvudmålet i Europa 2020-strategin.

Rekommendationen kommer att tillföra mervärde till medlemsstaternas strävanden genom att stödja dem i utarbetandet av insatser där man kartlägger skälen till och tar itu med avhopp från skolan i ett perspektiv som ser på livslångt lärande, går över från enskilda åtgärder mot skolavhopp till heltäckande strategier, angriper det som en företeelse som inbegriper ett antal närliggande politikområden, engagerar alla aktörer och gör insatserna mer systematiska och konsekventa.

I rekommendationen anges grundläggande riktlinjer för konsekventa, heltäckande och evidensbaserade insatser mot avhopp från skolan med målet att

- tillhandahålla en referensram för att hjälpa medlemsstaterna utarbeta mer effektiva insatser mot avhopp från skolan,
- stödja medlemsstaterna i genomförandet av insatserna och på så sätt
- få till stånd en avsevärd minskning av andelen elever som lämnar skolan i förtid i alla medlemsstater.

2. SAMRÅD MED BERÖRDA PARTER OCH KONSEKVENSANALYS

Förslaget bygger på medlemsstaternas arbete under åren 2006–2010 inom den öppna samordningsmetoden med inriktning på tillträde till och social integrering i livslångt lärande. Innehållet i ramen har varit föremål för ett brett samråd med intressenter från många olika områden: utbildningsministerier, europeiska intresseorganisationer inom skol- och yrkesutbildning, organisationer för barnens rättigheter och välbefinnande, föreningar för invandrare och romer. Skolavhoppet har också tagits upp i två offentliga samråd, nämligen ”En skola för 2000-talet” (2007) och ”Migration och utbildning” (2008). Intressenterna gav starkt stöd till tanken med insatser på EU-nivå för att stödja nationella insatser och betonade att problemet var akut i den rådande ekonomiska krisen. Senast betonades det vid ministerseminariet som anordnades av det belgiska ordförandeskapet i juli 2010 att man måste få till ett bättre utbyte mellan medlemsstaterna av erfarenheter och bra lösningar, och

man välkomnade förslag att unionen skulle tillhandahålla en flexibel ram för insatser, med ledning av erfarenheter inom frågor som den gemensamma europeiska definition av väsentliga färdigheter inom skolutbildning.

Konsekvensbedömningsnämnden gav ett första yttrande om konsekvensanalysen den 24 september 2010 och yttrade sig positivt om den reviderade konsekvensanalysrapporten den 22 oktober 2010. I den slutliga versionen av konsekvensanalysrapporten har man beaktat nämndens kommentarer.

3. FÖRSLAGETS RÄTTSLIGA ASPEKTER

Sammanfattning av den föreslagna insatsen

I rekommendationen anges huvuddragen i en konsekvent, heltäckande och evidensbaserad policy mot avhopp från skolan. I den ingår förebyggande, ingripande och kompenserande åtgärder. De riktar sig till utbildning på alla nivåer, utbildningssystemens strukturella aspekter, möjliga ingripanden på skolnivå och stöd till enskilda elever som riskerar att lämna skolan i förtid.

Rekommendationen återspeglar det faktum att avhopp från skolan är en mångfasetterad företeelse och skiljer sig mellan länder, regioner och ibland till och med inom regionerna. Detta fordrar inte bara noggrann övervakning utan väl anpassade insatser i enlighet med subsidiaritetsprincipen. Rekommendationen syftar också till att tillhandahålla en kontaktpunkt för framtida utbyten av goda lösningar och policyutveckling inom ramen för den öppna samordningsmetoden.

I rekommendationen uppmanas medlemsstaterna att

- kartlägga huvudfaktorerna bakom skolavhopp och övervaka hur situationen utvecklas på nationell, regional och lokal nivå, samt
- utarbeta och genomföra heltäckande insatser mot skolavhopp, som omfattar flera sektorer och grundas på förhållandena i landet.

I rekommendationen uppmanas Europeiska kommissionen att stödja insatser på nationell nivå genom att

- övervaka hur situationen utvecklas i medlemsstaterna och stödja lärandet av varandra och utbyte av bra lösningar,
- stödja insatser för att minska skolavhopp inom all relevant verksamhet som förvaltas av kommissionen och som riktas till barn och ungdomar samt främja samarbete mellan sektorer,
- inleda undersökningar, jämförande forskning och samarbetsprojekt.

Rättslig grund

Enligt artikel 165 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska Europeiska unionen bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och vid behov stödja och komplettera deras insatser. Artikel 166 i det

fördraget gäller genomförandet av en yrkesutbildningspolitik som ska understödja och komplettera medlemsstaternas insatser. Syftet med den föreslagna rekommendationen är att förstärka medlemsstaternas insatser mot avhopp från allmän och yrkesinriktad utbildning. Rekommendationen stöder medlemsstaterna genom att tillhandahålla en ram för utarbetandet av riktade och heltäckande insatser mot avhopp från skolan.

I linje med artikel 9 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt där det krävs att ”unionen ska beakta de krav som är förknippade med främjandet av hög sysselsättning, garantier för ett fullgott socialt skydd, kampen mot social utestängning samt en hög utbildningsnivå och en hög hälsoskyddsnivå för människor” i sin politik och verksamhet, betonar man i den föreslagna rekommendationen behovet att motverka avhopp från skolan i de åtgärder och program som stöds av kommissionen och medlemsstaterna.

Subsidiaritet, komplementaritet och proportionalitet

Avsikten med den föreslagna rekommendationen är att den ska bidra till kvalitet i utbildningen genom att underlätta det arbete som medlemsstaterna förbundet sig till inom Europa 2020-strategin. Den stöder utarbetandet av insatser i medlemsstaterna och utbytet av bra lösningar så att medlemsstaterna ska kunna få till stånd heltäckande strategier för att avsevärt minska avhopp från skolan och antalet lågkvalificerade vuxna. Rekommendationen fastställer en ram inom vilken medlemsstaterna på ett mer effektivt sätt kan utarbeta sina insatser mot skolavhopp. Det är medlemsstaterna som väljer de insatser som är avpassade till deras egna förhållanden. Därför är detta förslag förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Syftet med rekommendationen är att förstärka det politiska engagemanget för reformer som inte kan uppnås genom att man enbart använder EU:s utbildningsprogram eller strukturfonder. Dessutom betonar man i den behovet av samordning av insatserna och för insatser inom fler politikområden, och på så sätt går den längre än den strikta inriktning på utbildningspolitik inom den öppna samordningsmetoden i Utbildning 2020. Emellertid ligger genomförandesätten inom medlemsstaternas ansvarsområde, på lämplig nivå och i enlighet med nationella, regionala eller lokala förhållanden, och är därför förenliga med proportionalitetsprincipen.

4. BUDGETKONSEKVENSER

Förslaget har inga konsekvenser för EU:s budget.

5. FRIVILLIGA DELAR

Icke tillämpligt.

RÅDETS REKOMMENDATION

angående insatser för att minska antalet elever som lämnar skolan i förtid

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UTFÄRDAR DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 165 och 166,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag, och

av följande skäl:

- (1) En minskning av andelen elever som lämnar skolan i förtid³ är avgörande för att man ska uppnå fler av de väsentliga målen i Europa 2020-strategin⁴. Det rör sig både om målet ”smart tillväxt” genom att utbildningsnivåerna förbättras och ”tillväxt för alla” genom att man tar itu med en av de största faktorerna för arbetslöshets- och fattigdomsrisk. Europa 2020-strategin omfattar därför huvudmålet att fram till 2020 minska andelen elever som lämnar skolan i förtid till mindre än 10 %, från 14,4 % år 2009. Medlemsstaterna har åtagit sig att fastställa nationella mål med beaktande av sina utgångslägen och nationella förhållanden.
- (2) I de integrerade riktlinjerna för genomförandet av Europa 2020-strategin uppmanas medlemsstaterna att vidta alla nödvändiga insatser för att förebygga att ungdomar lämnar skolan i förtid⁵.
- (3) I huvudinitiativet ”Den europeiska plattformen mot fattigdom och social utestängning”⁶ anges en handlingsram för att säkerställa social och territoriell sammanhållning, med särskild tyngdpunkt på att bryta underläggets onda cirkel och intensifiera förebyggande verksamhet. Initiativet gäller ett av huvudmålen i Europa 2020-strategin som är att lyfta minst 20 miljoner människor ur fattigdom och social utestängning under de kommande tio åren.
- (4) Syftet med ”Unga på väg”, som är ett huvudinitiativ inom Europa 2020-strategin, är att ”förbättra resultaten och öka den internationella attraktionskraften hos EU:s institutioner för högre utbildning samt höja den övergripande kvaliteten på alla

³ Begreppet ”lämna skolan i förtid” omfattar alla former av avhopp från utbildning före avslutad gymnasieutbildning eller motsvarande inom yrkesutbildningen.

⁴ KOM(2010) 2020

⁵ EUT L 308, 24.11.2010, s. 50.

⁶ KOM(2010) 758.

utbildningsnivåer i EU, och därvid kombinera spetskompetens med rättvisa, genom att främja de studerandes rörlighet, och förbättra ungas anställningsmöjligheter”⁷.

- (5) I rådets slutsatser från maj 2003 om antagandet av arbetsprogrammet Utbildning 2010⁸ anges att andelen ungdomar som lämnar skolan i förtid bör fram till 2010 bli lägre än 10 %, och med sådana ungdomar avses personer i åldern 18–24 år som endast har grundskoleutbildning eller mindre och som inte längre deltar i allmän eller yrkesinriktad utbildning. Detta riktmärke har inte uppnåtts. En ung människa av sju lämnar för närvarande skolan utan avslutad gymnasieutbildning.
- (6) Skälen till avhopp från skolan varierar mycket mellan länderna och även inom regioner. Insatserna för att minska avhoppet måste anpassas till förhållandena inom regionen eller landet och det finns ingen enda lösning för alla medlemsstater.
- (7) Trots skillnader mellan länder och regioner finns det tydliga belägg i alla medlemsstater på att mindre gynnade och utsatta grupper berörs mest. Även ungdomar med särskilda behov vad gäller undervisning är överrepresenterade bland de elever som lämnar skolan i förtid. Avhopp från skolan både orsakas av en ogynnsam social situation och ökar risken för social utslagning.
- (8) I rådets slutsatser av den 26 november 2009 om utbildning för barn med invandrarbakgrund⁹ noteras att även om många barn med invandrarbakgrund lyckas med sin utbildning, lämnar fler elever med invandrarbakgrund än andra skolan i förtid. I hela EU är genomsnittsandelen invandrare som lämnar skolan i förtid två gånger så hög som för infödda elever. Tillgängliga uppgifter pekar på att skolavhoppet är ännu högre bland den romska befolkningen.
- (9) I rådets slutsatser av den 22 maj 2008 om vuxenutbildning¹⁰ bekräftas att vuxenutbildningen har en betydande uppgift när det gäller elever som lämnar skolan i förtid, genom att den kan ge en andra chans till dem som går in i vuxenlivet utan avgångsbetyg, varvid man bör inrikta sig på särskilt angelägna områden som grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och räkning, IT-kunskap och språkinläring.
- (10) I rådets resolution av den 15 november 2007 om Ny kompetens för nya arbetstillfällen¹¹ betonas behovet att höja den totala kompetensnivån och prioritera utbildning av människor som löper störst risk för ekonomisk och social utslagning, inklusive elever som slutat skolan i förtid. Man understryker behovet att ge arbetssökande yrkesrådgivning och en individuell utbildningsplan, samt utveckla valideringen av resultatet av lärande som erhållits genom formell, icke-formell och informell inläring.
- (11) I maj 2010 enades rådet i sina slutsatser om utbildningens sociala dimension¹² om att ett framgångsrikt förebyggande av avbruten skolgång kräver bättre kunskaper på lokal,

⁷ ”En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla”. KOM(2010) 2020

⁸ Rådets slutsatser av den 5 maj 2003 om referensnivåer för genomsnittliga resultat i Europa inom allmän utbildning och yrkesutbildning (referensvärden), (dok 8981/03).

⁹ EUT C 301, 11.12.2009, s. 5.

¹⁰ EUT C 140, 6.6.2008, s. 10.

¹¹ EUT C 290, 4.12.2007, s. 1.

¹² EUT C 135, 26.5.2010, s.2.

regional och nationell nivå om grupper som riskerar att hoppa av skolan samt system för tidig kartläggning av personer som tillhör sådana riskgrupper. Rådet drog slutsatsen att omfattande, sektorsövergripande handlingsplaner bör genomföras, som innefattar flera olika strategier på skol- och systemnivå, med inriktning på de olika faktorer som leder till avbruten skolgång.

- (12) Det tar tid innan utbildningsreformer får effekt. För att uppnå en minskning av andelen ungdomar som lämnar skolan i förtid inom de närmaste tio åren och uppnå målet i Europa 2020-strategin måste omfattande och sektorsövergripande strategier för att minska skolavhoppet genomföras så snart som möjligt.
- (13) En gemensam europeisk ram med heltäckande tillvägagångssätt för att minska avhopp från skolan kan hjälpa medlemsstaterna att se över sin aktuella politik, utarbeta sina nationella reformprogram inom Europa 2020-strategin, samt skapa och utveckla nya strategier som är slagkraftiga och kostnadseffektiva. Den kan också utgöra en grund för samarbete inom den öppna samordningsmetoden och en inriktning för användningen av EU:s finansieringsinstrument.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS MEDLEMSSTATERNA:

Att använda den ram som anges i bilagan till denna rekommendation för att göra följande:

1. Kartlägga huvudfaktorerna bakom skolavhopp och övervaka företeelsens kännetecken på nationell, regional och lokal nivå, vilket är en förutsättning för riktade och effektiva evidensbaserade insatser.
2. Senast vid utgången av 2012 anta heltäckande strategier och se till att de genomförs för att minska avhoppet från skolan, i linje med de nationella Europa 2020-målen. Strategierna bör omfatta förebyggande, ingripande och kompenserande åtgärder.
3. Se till att dessa strategier omfattar lämpliga åtgärder för grupper i medlemsstaten som i högre grad riskerar att lämna skolan i förtid, till exempel barn från mindre gynnade miljöer, med invandrarbakgrund eller romskt ursprung, eller med särskilda behov vad gäller undervisning.
4. Se till att dessa strategier gäller både allmän som yrkesinriktad utbildning och de utmaningar som är specifika för respektive system,
5. Eftersom avhopp från skolan är ett sammansatt problem som inte enbart kan angripas inom utbildning måste man ta med åtgärder som stöder minskningen av andelen elever som lämnar skolan i förtid i all relevant politik som riktas till barn och ungdomar och samordna verksamhet mellan olika sektorer och aktörer för att hjälpa dem som riskerar att lämna skolan i förtid, inbegripet dem som redan hoppat av utbildningen.

KOMMISSIONEN UPPMANAS ATT:

1. Bidra till medlemsstaternas ansträngningar att fastställa tendenserna genom att övervaka utvecklingen i alla medlemsstater,
2. stödja utarbetandet av nationella strategier och utbytet av erfarenhet och goda lösningar samt underlätta lärandet av varandra mellan medlemsstaterna vad gäller åtgärder för att

minska avhopp från skolan, och förbättra skolresultat hos barn från grupper som riskerar att lämna skolan i förtid,

3. ta med åtgärder som stöder minskning av andelen elever som lämnar skolan i förtid i all relevant EU-verksamhet som riktas till barn och ungdomar,

4. stödja utarbetandet av verkningsfulla insatser mot avhopp från skolan genom att vidta genomförande studier och forskning,

5. se till att EU:s program för livslångt lärande och Europeiska strukturfonderna samt ramprogrammet för forskning och innovation i samarbetet med medlemsstaterna stöder och bidrar till genomförandet av nationella strategier,

6. regelbundet rapportera om framstegen mot Europa 2020-målet beträffande avhopp från skola via den årliga tillväxtöversikten, samt om genomförandet av de nationella strategierna inom rapporteringen om den strategiska ramen för europeiskt samarbete inom utbildning (Utbildning 2020). Den första rapporten ska ingå i den gemensamma lägesrapporten 2015.

Utfärdad i Bryssel den

På rådets vägnar
Ordförande

BILAGA

En ram för heltäckande åtgärder för att minska antalet elever som lämnar skolan i förtid

Strategier för att minska avhopp från skolan bör bygga på en analys på nationell, regional och lokal nivå av de förhållanden som leder till avhopp, eftersom den genomsnittliga andelen ofta döljer stora skillnader mellan olika regioner eller länder. Eleverna som lämnar skolan i förtid är en heterogen grupp och enskilda skäl till avhopp skiljer sig avsevärt åt. Familjebakgrund och mer allmänna socioekonomiska förhållanden som arbetsmarknadens dragningskraft är viktiga faktorer. Strategiernas effekter beror på utbildningssystemets struktur, tillgängliga möjligheter till lärande och av lärmiljön. Samordningen av insatser som berör barns och ungdomars välbefinnande, social trygghet, ungdomssysselsättning och framtida karriärsutsikter är en viktig uppgift för att minska avhopp från skolan.

1. KARTLÄGGNING AV HUVUDFAKTORERNA OCH ÖVERVAKNING

Tidiga avhopp från skolan har sammansatta och varierande orsaker men de är ofta kopplade till en socioekonomisk mindre gynnsam situation, bakgrund med låg utbildning, utanförskap eller dåliga resultat i utbildningen, arbetsmarknadens dragningskraft eller en kombination av sociala, emotionella och utbildningsrelaterade problem som gör att individen riskerar att lämna skolan i förtid.

Man måste ta hänsyn till den utbildningstyp som eleverna är inskrivna i. I vissa medlemsstater går elever som har svårigheter inom allmän utbildning ofta över till yrkesutbildning. Av detta skäl har yrkesskolor särskilt ansvar och särskilda utmaningar när det gäller att minska avhopp från skolan. Evidensbaserade insatser kräver att man ägnar särskild uppmärksamhet åt hur utbildningssektorerna fungerar.

Utarbetandet av evidensbaserade och kostnadseffektiva insatser för att motverka avhopp från skolan fordrar att man samlar och upprätthåller uppgifter om företeelsen. Detta torde möjliggöra analys på lokal, regional och nationell nivå. Analysen kan omfatta information om andelen elever som lämnar skolan i förtid, övergången mellan utbildningsnivåer samt om frånvaro från skolan och skolk.

- Insamlingen av information borde möjliggöra en analys av huvudskälen bakom avhopp hos olika elevgrupper, typer av skolor och yrkesutbildningsanstalter, kommuner eller regioner.
- Kombinationen av uppgifter om avhopp från skolan och den socioekonomiska situationen kan bidra till att rikta insatser och åtgärder rätt. Ett annat stöd för detta kan vara insamlingen av uppgifter om skolavhopparnas motivation samt deras utsikter vad gäller sysselsättning och yrkeskarriär.
- En utvärdering av hur genomslagskraftiga och kostnadseffektiva aktuella insatser mot avhopp från skolan är utgör en viktig grund för en förbättring av strategierna och programmen för att öka elevernas möjligheter till en framgångsrik skolgång.

2. RAM FÖR INSATSERNA

Heltäckande strategier omfattar olika insatser, samordning mellan olika sektorer samt införlivandet av åtgärder för att minska avhoppet från skolan i all relevant politik till förmån för barn och ungdomar. Dessa sektorer är främst socialpolitik och stödtjänster, sysselsättning, ungdomsfrågor, familj, samt integrationspolitik. Det är lika viktigt med samordning mellan de olika aktörerna och olika styrvåerna. Strategier mot avhopp från skolan bör omfatta förebyggande, ingripande och kompenserande inslag. Medlemsstaterna bör välja i detalj de delar av strategierna som passar deras förhållanden.

2.1 Förebyggande insatser syftar till att minska risken för avhopp från skolan innan det uppstår problem. Sådana åtgärder bidrar till att utbildningen utnyttjas på bästa sätt för att ge bättre resultat och för att undanröja hinder mot en lyckad skolgång.

Avsikten är att lägga en tidig solid grund för barn så att de kan utveckla sin inlärningspotential och integreras väl i skolan.

- (1) Förskoleverksamhet och barnomsorg av hög kvalitet gagnar alla barn och är av särskild betydelse för barn från mindre gynnade miljöer, bland annat invandrarbarn och romer. Den leder till bättre fysiskt välbefinnande, samt utvecklingen av sociala, känslomässiga, språkliga och grundläggande kognitiva färdigheter. Verksamheten bör vara av hög kvalitet, till rimliga kostnader, med lämplig personal och tillgängligt för familjer från mindre gynnade miljöer.

Åtgärderna gäller organisationen av utbildningssystemen, skolornas resurser, tillgängligheten, öppenheten och flexibilitet i individuella utbildningsbanor. De tar också itu med klyftan mellan könen, stöd till barn från mindre gynnade miljöer eller med annat hemspråk.

- (1) Ett utökat utbildningsutbud genom förlängd skolplikt eller garanterad utbildning efter den obligatoriska skolgången kan påverka ungdomars och deras familjers beteende och leda till högre andelar av avslutad gymnasieutbildning.
- (2) Aktiva insatser mot segregering och ytterligare stöd till skolor i mindre gynnade områden eller med många elever från socioekonomiskt mindre gynnade miljöer kan hjälpa skolorna förbättra sin sociala sammansättning och utbildningsutbud, och på så sätt höja resultaten för elever från mindre gynnade miljöer och minska risken för avhopp från skolan.
- (3) Stöd till barn med annat hemspråk för att de ska få bättre kunskaper i undervisningsspråket och stöd till lärare som undervisar barn med olika nivåer vad gäller språkfärdigheter leder till bättre resultat för barn med invandrarbakgrund och minskar risken för att de lämnar skolan i förtid.
- (4) Mer flexibla och öppna utbildningsbanor (t.ex. genom att kurser ges som moduler eller skola varvas med arbete) hjälper särskilt elever med sämre teoretiska resultat och kan motivera dem till att fortsätta med en utbildning som är anpassad till deras behov och förmåga. Detta möjliggör även att man tar itu med skäl till avhopp som är könsspecifika, till exempel tidigt inträde på arbetsmarknaden eller tonårsgraviditet.
- (5) Förstärkt, mer attraktiv och flexibel yrkesutbildning kan erbjuda elever som riskerar att lämna skolan i förtid trovärdiga alternativ till avhopp. En yrkesinriktad utbildning

som utgör en del av utbildningssystemet som helhet gör det möjligt att komma in på gymnasiet och eftergymnasial utbildning på andra vägar.

2.2 Ingripande åtgärder syftar till att undvika avhopp från skolan genom att man på skolnivå förbättrar utbildningens kvalitet, reagerar på tidiga varningstecken och ger riktat stöd till elever eller elevgrupper som riskerar att lämna skolan i förtid. De gäller alla utbildningsnivåer, från förskola och barnomsorg till gymnasienivå.

På skolans eller yrkesutbildningsanstaltens nivå ingår strategier mot avhopp i en heltäckande policy för skolans utveckling. Syftet är att skapa en positiv lärmiljö, förstärka kvalitet och innovation i undervisning, förbättra lärarkårens förmåga att hantera social och kulturell mångfald samt utarbeta sätt att angripa våld och mobbning.

- (1) Utveckla skolor till lärgemenskaper som bygger på en gemensam vision för alla intressenter beträffande skolutveckling, där man använder allas erfarenhet och kunskap, och som tillhandahåller en fördomsfri, inspirerande och trygg plats för inläring för att uppmuntra ungdomar att fortsätta med utbildning och lyckas med inläringen.
- (2) Utarbetandet av system för tidig varning beträffande elever som hamnar i riskzonen kan bidra till att man vidtar verkningsfulla åtgärder innan problemen blir uppenbara, eleverna får en känsla av utanförskap, börjar skolka eller lämnar skolan.
- (3) Att få föräldrarna att bli mer engagerade, förstärka deras samarbete med skolan och inrätta partnerskap mellan skolan bidrar till att familjen stöder en lyckad skolgång. Detta kan underlättas av förmedlare i närsamhället som kan stödja kommunikation och minska misstro.
- (4) Nätverksarbete med aktörer utanför skolan, exempelvis tjänster i närsamhället, organisationer för invandrare eller minoriteter, idrotts- och kulturföreningar, arbetsgivare och organisationer inom det civila samhället möjliggör lösningar med en helhetssyn för att hjälpa elever i riskzonen och underlättar tillträdet till stöd utifrån från psykologer, socialarbetare, ungdomsledare, kultur- och samhällstjänster.
- (5) Stöd och mer egenmakt till lärare i deras arbete med elever i riskzonen är en förutsättning för lyckade åtgärder på skolnivå. Riktad lärarutbildning hjälper lärarna att hantera mångfalden i klassrummen, stödja elever från socialt mindre gynnade miljöer och lösa svåra pedagogiska situationer.
- (6) Fritidsverksamhet efter och utanför skolan samt konst-, kultur- och fritidsverksamhet kan öka elevernas självförtroende och deras förmåga att hantera inlärningsvårigheter.

Syftet med ingripande insatser på **individuell nivå** är att tillhandahålla stödmekanismer för enskilda elever som riskerar att lämna skolan i förtid och som kan anpassas till deras behov. De är inriktade såväl på personlig utveckling för att bygga upp uthållighet hos elever i riskzonen och på att åtgärda konkreta svårigheter som kan vara av social, inlärningsrelaterad eller känslomässig natur.

- (1) Fadderverksamhet hjälper enskilda elever med specifika svårigheter som gäller inläring, eller med sociala eller personliga problem. Elever får hjälp antingen individuellt (fadderskap) eller i små grupper (handledning), ofta från lärarna eller någon i närsamhället.

- (2) En förstärkning av individanpassad inläring och stöd till elever i riskzonen hjälper dessa att anpassa sig till den formella inläringens krav och bekämpa hinder i utbildningssystemet.
- (3) En förstärkt vägledning och rådgivning stöder elevernas yrkesval, övergången inom utbildningen eller från utbildning till arbetsmarknad. Det minskar dåliga beslut på grundval av falska förhoppningar eller otillräcklig information. Det hjälper ungdomar att göra val som motsvara deras ambition, personligt intresse och begåvning.
- (4) Ekonomiskt stöd som studiebidrag kan vara ett svar på avhopp av ekonomiska skäl. Ett sådant stöd kan ha som villkor regelbunden närvaro i skolan eller kopplas till familjens socialbidrag.

2.3 Kompenserande insatser syftar till att hjälpa dem som lämnat skolan i förtid och erbjuda sätt att återgå till utbildningen och skaffa sig de kvalifikationer de inte fått.

- (1) Framgångsrika program för en andra chans tillhandahåller lärmiljöer som motsvarar de särskilda behoven hos dem som hoppat av skolan, erkänner deras tidigare lärande och stöder deras välbefinnande. De skiljer sig från skolor både vad gäller organisation och undervisningsmetoder och kännetecknas ofta av små elevgrupper, personlig och innovativ undervisning samt flexibla inlärningsbanor. De måste vara lättillgängliga och kostnadsfria.
- (2) Det är viktigt att det finns olika vägar tillbaka till den ordinarie utbildningen. Övergångsklasser kan bidra till att överbrygga klyftan mellan tidigare misslyckad skolgång och återgången till den ordinarie utbildningen.
- (3) Erkännande och validering av tidigare inläring, inbegripet färdigheter som förvärvats inom icke-formellt och informellt lärande, ökar elevernas självförtroende och självaktning och underlättar återgången till skolan. Det kan motivera dem att fortsätta i utbildningen, hjälpa dem fastställa sina starka sidor och göra bättre yrkesval.
- (4) Riktat individuellt stöd inbegripet socialt, finansiellt, pedagogiskt och psykologiskt stöd till ungdomar i svåra situationer. Det är särskilt viktigt för ungdomar i mycket allvarliga sociala eller emotionella situationer som hindrar dem från att fortsätta med sin utbildning.